

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/16/2004

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA W UNII EUROPEJSKIEJ, OPINIE O UNIJNEJ KONSTYTUCJI I SKUTKACH NIEPOWODZENIA BRUKSELSKIEGO SZCZYTU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA W UNII EUROPEJSKIEJ,
OPINIE O UNIJNEJ KONSTYTUCJI I SKUTKACH NIEPOWODZENIA
BRUKSELSKIEGO SZCZYTU

- W styczniu społeczne poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej zmalało minimalnie, ale od października ubiegłego roku spadek ten wynosi 8 punktów procentowych. Obecnie 61% Polaków zalicza się do zwolenników integracji, a 30% to jej przeciwnicy.
- Mimo niepowodzenia dotychczasowych rozmów w sprawie konstytucji UE ciągle są - zdaniem społeczeństwa - szanse na osiągnięcie porozumienia w tej sprawie. W możliwość przyjęcia konstytucji wierzy 42% badanych, a co czwarty (25%) zapatruje się na to sceptycznie.
- Podzielone są opinie o tym, jak powinna zachować się Polska po niepowodzeniu brukselskiego szczytu. W porównaniu z poglądami wyrażanymi przed konferencją w Brukseli zmniejszyła się liczba osób niezdecydowanych, jak należałoby postąpić, natomiast zwiększyła się liczba zwolenników znalezienia kompromisu w sprawie systemu podejmowania decyzji w Radzie UE. Nadal jednak najwięcej osób (36%) popiera zachowanie nicejskiego systemu głosowania. Co trzeci respondent (33%) jest zwolennikiem kompromisu, a co trzynasty (8%) opowiada się za przyjęciem nowego systemu głosowania, zapisanego w projekcie konstytucji.
- Najbardziej prawdopodobnym - w ocenie społecznej - skutkiem braku porozumienia w sprawie unijnej konstytucji może być podział Unii Europejskiej na państwa ściślej ze sobą współpracujące i luźniej ze sobą powiązane (przewiduje to połowa Polaków). Znaczna część ankietowanych (43%) sądzi, że efektem niepowodzenia brukselskiego szczytu będzie zmniejszenie w przyszłości funduszy unijnych dla Polski.

Grudniowy szczyt UE w Brukseli nie zakończył się uzgodnieniem treści traktatu konstytucyjnego. Losy unijnej konstytucji - jej przyjęcie lub odrzucenie - nie są jeszcze przesądzone. W dyskursie publicznym przewagę jednak zaczyna uzyskiwać opinia o konieczności podjęcia wysiłku w celu osiągnięcia porozumienia w tej sprawie i wypracowania zadowalającego wszystkich rozwiązania kwestii sposobu podejmowania decyzji w Radzie Ministrów Unii Europejskiej.

W naszym styczniowym badaniu¹ Polacy po raz kolejny wyrażali swój stosunek do członkostwa w UE, a oprócz tego wypowiadali się na temat możliwości porozumienia się w sprawie unijnej konstytucji, stanowiska rządu w tej kwestii oraz prawdopodobnych skutków niepowodzenia brukselskiego szczytu.

STOSUNEK DO CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

W styczniu minimalnie zmalało społeczne poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Do zwolenników integracji zalicza się obecnie 61% badanych, a 30% to jej przeciwnicy. Wprawdzie w stosunku do grudnia ubiegłego roku deklaracje w tej kwestii zmieniły się tylko nieznacznie, jednak z perspektywy ostatnich kilku miesięcy można zauważyć zmniejszenie się społecznego poparcia dla przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (utrzymującego się od maja do października 2003 roku na stosunkowo wysokim poziomie) i wzrost liczby sceptyków.

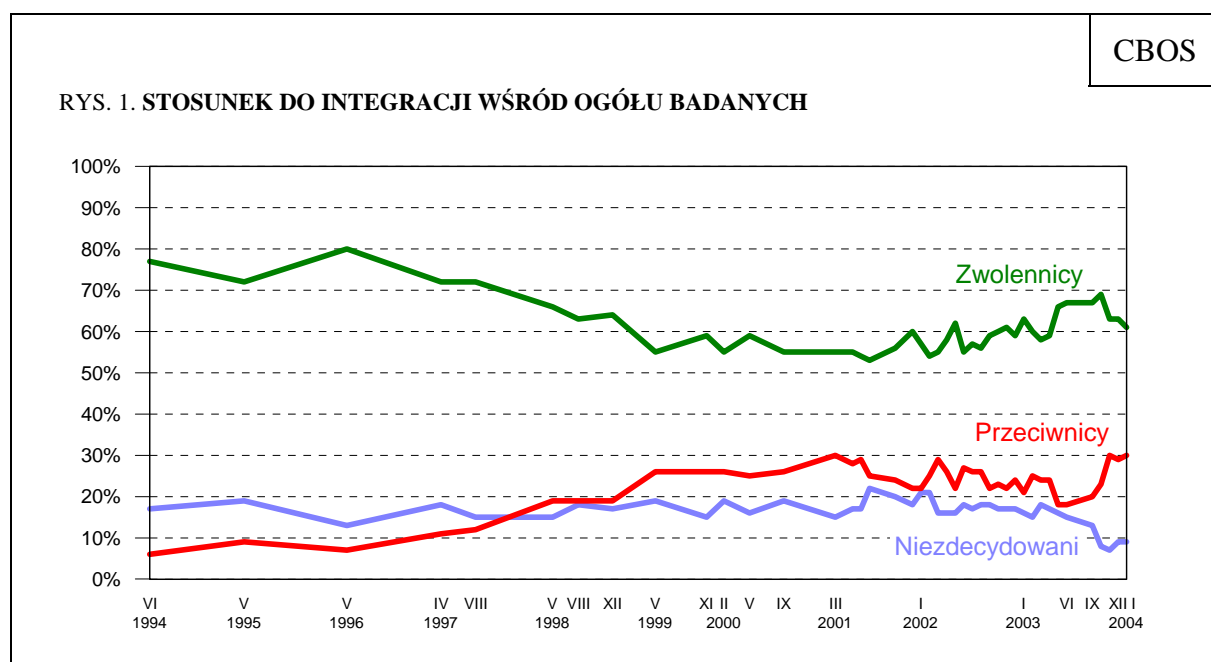
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (164) przeprowadzono w dniach 9-12 stycznia 2004 roku na liczącej 1057 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Można zatem podsumować, że wygasł ostatecznie efekt zwiększonej mobilizacji zwolenników integracji w związku z referendum akcesyjnym, a poparcie dla członkostwa w Unii Europejskiej wróciło do wcześniejszego poziomu. Wzrost liczby przeciwników integracji dokonał się natomiast kosztem spadku odsetka osób niezdecydowanych. Najprawdopodobniej wśród części z nich zaczął przeważać sceptycyzm w tej kwestii.

Tabela 1

Stosunek do integracji wśród ogółu badanych	Wskazania respondentów według terminów badań																
	2002						2003										2004
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	IX	X	XI	XII	I
	w procentach																
Zwolennicy	57	56	59	60	61	59	63	60	58	59	66	67	67	69	63	63	61
Przeciwnicy	26	26	22	23	22	24	21	25	24	24	18	18	20	23	30	29	30
Niezdecydowani	17	18	18	17	17	17	16	15	18	17	16	15	13*	8	7	9	9

* Łącznie z tymi, którym „jest to obojętne”

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej wiąże się przede wszystkim ze statusem społeczno-materialnym i zadowoleniem z materialnych warunków życia. Im wyższe wykształcenie, większe dochody *per capita* w rodzinie oraz lepsza ocena warunków

materialnych gospodarstwa domowego, tym wyższe poparcie dla integracji. Zwolennikami przystąpienia Polski do Unii Europejskiej są przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem (85%), ludzie dobrze oceniający swoje warunki materialne (80%), o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 800 zł (73%). W grupach społeczno-zawodowych wysokim poparciem dla integracji wyróżniają się: przedstawiciele kadry kierowniczej, inteligencji (82%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (79%), pracujący na własny rachunek (74%).

Sprzeciw wobec integracji deklarują stosunkowo najczęściej osoby z wykształceniem podstawowym (39%), o miesięcznych dochodach nieprzekraczających 400 zł *per capita* (39%), badani niezadowoleni ze swoich warunków materialnych (40%), a także mieszkańcy wsi (35%). W grupach społeczno-zawodowych przeciwni członkostwu Polski w Unii Europejskiej są relatywnie najczęściej robotnicy niewykwalifikowani (52%) oraz rolnicy (44%), a wśród biernych zawodowo - renciści (37%)

W potencjalnych elektoratach integracja cieszy się niezmiennie największym poparciem sympatyków PO, SLD oraz PiS. Zwolennicy wejścia Polski do UE stanowią większość także w elektoracie PSL. Sprzeciw przeważa natomiast wśród potencjalnych wyborców LPR i Samoobrony.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdecydowani
	w procentach		
PO	85	13	2
SLD	83	14	3
PiS	80	17	3
PSL	61	39	0
LPR	39	51	9
Samoobrona	36	54	10

WIEDZA O PROJEKCIE UNIJNEJ KONSTYTUCJI

W ciągu ostatniego miesiąca deklarowana wiedza o projekcie unijnej konstytucji nieco się zwiększyła. O dokumencie tym słyszało 71% ankietowanych (o 4 punkty więcej niż w grudniu, na tydzień przed rozpoczęciem brukselskiego szczytu), w tym 19% deklaruje, że mniej więcej orientuje się, co w nim zapisano. Mimo uwagi, jaką media poświęcały spotkaniu w Brukseli i sprawie unijnej konstytucji, ciągle dość duża grupa osób (29%) twierdzi, że nic nie słyszała na ten temat.

Tabela 3

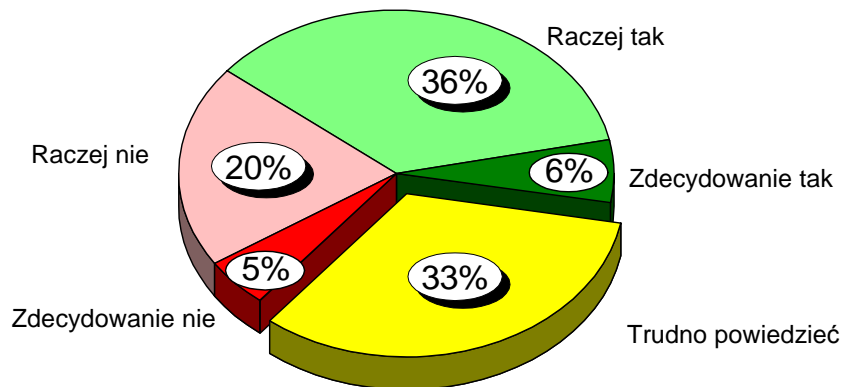
Czy słyszał(a) Pan(i), czy też nie, o projekcie traktatu konstytucyjnego, zwanego też konstytucją Unii Europejskiej?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	X 2003	XII 2003	I 2004
	w procentach		
Nie, nie słyszałem(a) nic na ten temat	41	32	29
Tak, słyszałem(a) coś na ten temat, ale słabo orientuję się, co zapisano w tym dokumencie	47	49	52
Tak, słyszałem(a) coś na ten temat i mniej więcej orientuję się, co zapisano w tym dokumencie	12	18	19

Deklaracje w tej sprawie ściśle wiążą się z wykształceniem Polaków. Żadnej wiedzy o przyszłej konstytucji nie ma prawie połowa badanych z wykształceniem podstawowym (48%), co trzecia osoba z wykształceniem zasadniczym zawodowym (33%), co szósta ze średnim (17%) i tylko co dwudziesta (5%) najlepiej wykształcona. Z kolei w treści tego dokumentu orientuje się „z grubsza” 5% ankietowanych z wykształceniem podstawowym, 12% - z zasadniczym zawodowym, 23% - ze średnim i 55% z wyższym wykształceniem.

CO DALEJ Z KONSTYTUCJĄ EUROPEJSKĄ?

Przed brukselskim szczytem Unii Europejskiej w społeczeństwie przeważał sceptycyzm, jak się okazało uzasadniony, co do tego, czy uda się tam uzgodnić tekst unijnej konstytucji. Obecnie, mimo niepowodzenia dotychczasowych rozmów, ciągle są - zdaniem ankietowanych - szanse na osiągnięcie porozumienia w tej sprawie.

RYS. 2. NA GRUDNIOWYM SZCZycIE UNII EUROPEJSKIEJ W BRUKSELI NIE UDAŁO SIĘ, TAK JAK TO BYŁO PLANOWANE, UZGODNIĆ TEKSTU UNIJNEJ KONSTYTUCJI. CZY, PANA(I) ZDANIEM, OBECNIE NADAL SĄ SZANSE NA OSIĄGNIĘCIE POROZUMIENIA W SPRAWIE KONSTYTUCJI I PRZYJĘCIE JEJ PRZEZ WSZYSTKIE PAŃSTWA UE?

Podzielone są opinie o tym, jak Polska powinna się zachować po niepowodzeniu brukselskiego szczytu. W porównaniu z poglądami wyrażanymi przed konferencją w Brukseli zmniejszyła się liczba niezdecydowanych, jak należałoby postąpić, natomiast zwiększyła się liczba zwolenników znalezienia kompromisu w sprawie systemu podejmowania decyzji w Radzie UE. Nadal jednak najwięcej osób (36%) popiera podtrzymanie naszego dotychczasowego stanowiska - domaganie się zachowania nicejskiego systemu głosowania. Co trzeci respondent (33%) jest zwolennikiem kompromisu, natomiast co trzynasty (8%) opowiada się za przyjęciem systemu głosowania zapisanego w projekcie konstytucji.

RYS. 3. GŁÓWNYM POWODEM NIEPOWODZENIA SZCZycIE W BRUKSELI BYŁ SPÓR DOTYCZĄCY SPOSOBU PODEJMOWANIA DECYZJI W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ. POLSKA NIE ZGODZIŁA SIĘ NA PROPONOWANY SYSTEM GŁOSOWANIA I CHCIAŁA ZACHOWANIA WCZEŚNIEJSZYCH USTALEŃ Z NICEL. CZY OBECNIE, PANA(I) ZDANIEM, POLSKA POWINNA:

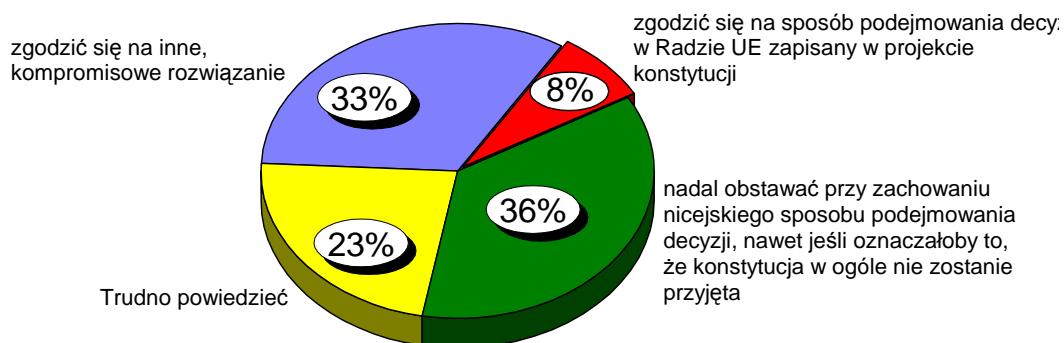

Tabela 4

Czy obecnie, Pana(i) zdaniem, Polska powinna:	Przed szczytem w Brukseli		Po szczycie w Brukseli
	XII 2003		I 2004
	w procentach		
- nadal obstawać przy zachowaniu nicejskiego sposobu podejmowania decyzji, nawet jeśli oznaczałoby to, że konstytucja w ogóle nie zostanie przyjęta*	38		36
- zgodzić się na sposób podejmowania decyzji w Radzie UE zapisany w projekcie konstytucji	7		8
- zgodzić się na inne, kompromisowe rozwiązanie	18	25	33
- zgodzić się na odłożenie decyzji w tej sprawie i przyjęcie konstytucji bez spornych zapisów	7		-
Trudno powiedzieć	30		23

* W grudniu odpowiedź ta brzmiała: Nadal obstawać przy zachowaniu nicejskiego sposobu podejmowania decyzji, *nawet blokując przyjęcie konstytucji*

Przed grudniowym szczytem w Brukseli największymi zwolennikami bezkompromisowego stanowiska w sprawie trybu podejmowania decyzji w Radzie UE (59% wskazań) były osoby dysponujące stosunkowo największą wiedzą o projekcie unijnej konstytucji (deklarujące, że mniej więcej orientują się w jego zapisach). Obecnie w tej grupie nieco przeważają osoby optujące za innymi rozwiązaniami, przede wszystkim za wypracowaniem kompromisu w tej kwestii.

Tabela 5

Czy słyszał(a) Pan(i), czy też nie, o projekcie traktatu konstytucyjnego, zwanego też konstytucją UE?	Czy obecnie, Pana(i) zdaniem, Polska powinna:			
	nadal obstawać przy zachowaniu nicejskiego sposobu podejmowania decyzji, nawet jeśli oznaczałoby to, że konstytucja w ogóle nie zostanie przyjęta	zgodzić się na sposób podejmowania decyzji w Radzie UE zapisany w projekcie konstytucji	zgodzić się na inne, kompromisowe rozwiązanie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Nie, nie słyszałem(a) nic na ten temat	26	5	20	49
Tak, słyszałem(a) coś na ten temat, ale słabo orientuję się, co zapisano w tym dokumencie	39	9	36	16
Tak, słyszałem(a) coś na ten temat i mniej więcej orientuję się, co zapisano w tym dokumencie	42	9	44	5

Na zróżnicowanie poglądów w tej sprawie wpływa stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej, choć rozbieżności w opiniach zwolenników i przeciwników integracji nie są zbyt duże. Osoby popierające integrację przychylają się raczej do opinii, że należy zrezygnować z postulatu zachowania ustaleń z traktatu nicejskiego, najlepiej godząc się na jakieś kompromisowe rozwiązanie, natomiast jej przeciwnicy częściej opowiadają się za podtrzymaniem dotychczasowego stanowiska Polski w sprawie systemu głosowania w Radzie UE niż za innym rozstrzygnięciem tej kwestii.

Tabela 6

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej	Czy obecnie, Pana(i) zdaniem, Polska powinna:			
	nadal obstawać przy zachowaniu nicejskiego sposobu podejmowania decyzji, nawet jeśli oznaczałoby to, że konstytucja w ogóle nie zostanie przyjęta	zgodzić się na sposób podejmowania decyzji w Radzie UE zapisany w projekcie konstytucji	zgodzić się na inne, kompromisowe rozwiązanie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	37	9	39	15
Przeciwnicy	38	6	25	31
Niezdecydowani	24	7	15	55

Opinie na temat stanowiska Polski w sprawie unijnej konstytucji w wyraźniejszy sposób wiążą się z sympatiami partyjnymi. Wśród potencjalnych wyborców LPR, Samoobrony i PiS przeważają osoby opowiadające się za podtrzymaniem naszego dotychczasowego postulatu w kwestii sposobu podejmowania decyzji w Radzie UE. W elektoratach pozostałych ugrupowań: SLD, PO i PSL, liczniej reprezentowani są zwolennicy kompromisu w sprawie systemu głosowania w tym gremium. Ponadto wśród sympatyków SLD stosunkowo najczęściej można spotkać osoby popierające sposób podejmowania decyzji w Radzie UE zapisany w projekcie konstytucji.

Tabela 7

Potencjalne elektoraty	Czy obecnie, Pana(i) zdaniem, Polska powinna:			
	nadal obstawać przy zachowaniu nicejskiego sposobu podejmowania decyzji, nawet jeśli oznaczałoby to, że konstytucja w ogóle nie zostanie przyjęta	zgodzić się na sposób podejmowania decyzji w Radzie UE zapisany w projekcie konstytucji	zgodzić się na inne, kompromisowe rozwiązanie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD	32	18	40	10
PO	35	4	49	12
PSL	42	0	51	7
LPR	43	7	17	34
Samobrona	45	12	22	21
PiS	54	5	35	6

POSTRZEGANIE SKUTKÓW NIEPOWODZENIA SZCZYTU W BRUKSELI

Po zakończeniu brukselskiego szczytu pojawiły się różnego rodzaju komentarze i analizy dotyczące przewidywanych skutków braku porozumienia w sprawie unijnej konstytucji dla Polski i całej Unii Europejskiej. Mówiono przede wszystkim o wpływie niepowodzenia rozmów w Brukseli - pozytywnym lub negatywnym - na pozycję naszego kraju w Unii, a ponadto na możliwość zmniejszenia funduszy unijnych dla Polski w nowym budżecie UE oraz na powstanie Europy „dwóch prędkości”.

Kwestie te poddaliśmy pod ocenę opinii publicznej. Uzyskane wyniki wskazują, że najbardziej prawdopodobnym - w ocenie społecznej - skutkiem braku porozumienia w sprawie unijnej konstytucji może być podział Unii Europejskiej na państwa ściślej ze sobą współpracujące i luźniej ze sobą powiązane (przewiduje to połowa Polaków). Znaczna część badanych (43%) sądzi, że efektem niepowodzenia brukselskiego szczytu będzie zmniejszenie w przyszłości funduszy unijnych dla Polski. Natomiast bezkompromisowe stanowisko Polski w sprawie sposobu podejmowania decyzji w Radzie UE nie przyczyni się - zdaniem społeczeństwa - ani do wzmocnienia pozycji Polski w UE, ani do izolowania i osamotnienia naszego kraju w zjednoczonej Europie.

Tabela 8

Mówi się o tym, że niepowodzenie szczytu w Brukseli może mieć różne skutki dla Polski i dla całej Unii Europejskiej. Czy, Pana(i) zdaniem, spowoduje ono czy też nie:	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach				
- podział wewnątrz UE na państwa ściślej ze sobą współpracujące i luźniej ze sobą powiązane	13	37	15	2	33
- zmniejszenie w przyszłości funduszy unijnych dla Polski	10	33	22	3	32
- wzmocnienie pozycji Polski w UE	4	26	34	6	30
- izolację, osamotnienie Polski w UE	5	24	38	6	27

Obawy o to, że brak porozumienia w sprawie konstytucji będzie miał dla Polski niekorzystne skutki, częściej wyrażają zwolennicy kompromisu w kwestii systemu głosowania w Radzie UE niż osoby popierające podtrzymywanie dotychczasowego stanowiska rządu. Różnice w opiniach na temat konsekwencji niepowodzenia szczytu w Brukseli między obiema grupami mają jednak raczej charakter ilościowy niż jakościowy. Zarówno zwolennicy, jak i przeciwnicy kompromisu w przeważającej części uważają za prawdopodobny podział wewnątrz Unii Europejskiej na państwa ściślej i luźniej ze sobą współpracujące oraz ograniczenie funduszy unijnych dla Polski. Mimo iż osoby opowiadające się za kompromisem w sprawie unijnej konstytucji częściej niż badani popierający trwanie przy ustaleniach z Nicei obawiają się izolacji, osamotnienia Polski w UE, w obu grupach przeważa przekonanie, że do tego nie dojdzie. Zwolennicy i przeciwnicy kompromisu w sprawie konstytucji mają natomiast odmienne zdanie na temat tego, czy postawa Polski podczas szczytu w Brukseli przyczyni się do wzmocnienia pozycji naszego kraju w Europie. W to, że tak się stanie, częściej wierzą osoby przeciwnie rewidowaniu dotychczasowego stanowiska Polski w kwestii systemu głosowania w Radzie UE; sceptyczna pozostaje większość badanych opowiadających się za kompromisem.

Tabela 9

Mówi się o tym, że niepowodzenie szczytu w Brukseli może mieć różne skutki dla Polski i dla całej Unii Europejskiej. Czy, Pana(i) zdaniem, spowoduje ono czy też nie:	Odpowiedzi					
	zwolenników kompromisu w sprawie konstytucji			przeciwników kompromisu w sprawie konstytucji		
	tak	nie	Trudno powiedzieć	tak	nie	Trudno powiedzieć
	w procentach					
- podział wewnątrz UE na państwa ściślej ze sobą współpracujące i luźniej ze sobą powiązane	64	20	16	57	21	22
- zmniejszenie w przyszłości funduszy unijnych dla Polski	57	30	13	46	33	21
- wzmocnienie pozycji Polski w UE	27	58	15	46	37	17
- izolację, osamotnienie Polski w UE	41	49	10	28	56	15

★

★

★

Wydaje się, że ostatecznie wygaś już efekt czerwcowego referendum widoczny w podwyższonym poparciu dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej i odsetek zwolenników integracji powrócił do wcześniejszego poziomu. Jednocześnie - najprawdopodobniej - część osób, która miała wątpliwości w sprawie integracji, w sposób bardziej jednoznaczny zaczęła wyrażać swój sceptycyzm, powiększając grupę przeciwników przystąpienia naszego kraju do UE. Obecnie zwolennicy integracji mniej więcej dwukrotnie przeważają liczebnie nad jej przeciwnikami.

Pomimo niepowodzenia szczytu w Brukseli przeważająca część opinii publicznej w Polsce uważa, że porozumienie w sprawie unijnej konstytucji jest możliwe. Społeczny klimat dla wypracowania kompromisu w kwestii systemu głosowania w Radzie Ministrów UE jest bardziej sprzyjający niż przed brukselskim spotkaniem. Wprawdzie nie zmieniła się

istotnie liczba Polaków popierających podtrzymywanie przez polski rząd bezkompromisowego stanowiska w tej sprawie, ale więcej osób niż przed brukselskim szczytem dostrzega potrzebę jego złagodzenia i osiągnięcia kompromisu.

W ocenie znacznej części opinii społecznej skutkiem braku porozumienia w sprawie unijnej konstytucji może być podział wewnątrz Unii Europejskiej na państwa ściślej ze sobą współpracujące i luźniej ze sobą powiązane oraz zmniejszenie w przyszłości funduszy unijnych dla Polski.

Opracowała

Beata ROGUSKA